

คำประกาศเกียรติคุณ

ร้อยตรี ทวี บุรณเขตต์

ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะ (ประณีตศิลป์-ช่างปั้น หล่อ) พุทธศักราช ๒๕๖๖

ร้อยตรี ทวี บุรณเขตต์ เกิดเมื่อวันที่ ๙ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๗๕ ที่จังหวัดพิษณุโลก ปัจจุบันอายุ ๙๑ ปี สำเร็จการศึกษา ระดับประถมศึกษาปีที่ ๓ จากโรงเรียนจำการบุญ ระดับประถมศึกษาปีที่ ๔ ที่โรงเรียนอานวยวิทย์ (โรงเรียนสันทนในในปัจจุบัน) และระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๓ จากโรงเรียนโรงเรียนผดุงราษฎร์ ซึ่งทั้ง ๓ แห่งอยู่ในจังหวัดพิษณุโลก

ด้วยเกิดในครอบครัวที่บิดาเป็นครูศิลปะและเป็นช่างฝีมือ ทำให้ชีวิตวัยเด็กของร้อยตรี ทวี ได้เรียนรู้วิชาการวาดรูป และงานช่างแกะสลักจากบิดา เมื่อสำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ได้ออกไปประกอบอาชีพช่างเขียนภาพในหลายท้องที่ทั้งใน กรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด เป็นการเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ทำงาน กระทั่ง พ.ศ. ๒๔๙๘ ได้เข้ารับราชการเป็นทหารสังกัดกองทัพบกที่ ๓ ได้รับยศสูงสุดเป็นจ่าสิบเอกในปี พ.ศ. ๒๕๐๖ รวมระยะเวลารับราชการทหาร ๒๓ ปี โดยขณะที่รับราชการทหาร ร้อยตรี ทวี ได้ใช้ความรู้ความสามารถด้านช่างศิลป์หลายแขนง เพื่อรับใช้ภารกิจของทางราชการอย่างเต็มที่ เช่น วาดรูปเขียนแบบ แกะไม้ และหล่อโลหะ และเมื่อทางกองทัพบกที่ ๓ ต้องการช่างฝีมือสร้างอนุสาวรีย์สมเด็จพระนเรศวรมหาราช ร้อยตรี ทวี จึงได้รับคัดเลือกให้เข้ารับการอบรมวิชาการปั้นและหล่อโลหะที่กองทัพบกศิลปกรรมศิลปากร กับศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี อาจารย์เขียน อิมศิริ อาจารย์สนั่น ศิลการ และอาจารย์พินาน มูลประมุข ท่านเหล่านี้ล้วนแต่เป็นเอกอุแห่งวงการศิลปะไทย ซึ่งได้เมตตาถ่ายทอดความรู้ให้แม้เป็นเพียงระยะเวลาช่วงสั้นๆ แต่ก็นับเป็นโอกาสครั้งสำคัญต่อการฝึกฝนและพัฒนาผลงานอย่างยิ่ง และภายหลังอบรม ร้อยตรี ทวี ได้กลับไปทำหน้าที่หล่อรูปเหมือนองค์สมเด็จพระนเรศวรมหาราช และได้สร้างสรรค์ผลงานออกมาจนเป็นที่ยอมรับ นอกจากนั้น ยังได้รับความไว้วางใจให้เป็นผู้สร้างพระพุทธรูปชินราช รุ่น ภปร. ที่ได้รับพระราชทานพระบรมโกศโดย “ภปร.” ซึ่งได้รับการชื่นชมว่ามีความงดงามคล้ายองค์จริง จนเป็นที่กล่าวขานในพระสวรรคต และความสามารถทางพุทธศิลป์ที่แสดงออกมาได้อย่างประณีตสมดุลงนกระทั่งในปี พ.ศ. ๒๕๒๑ ร้อยตรี ทวี ได้ขอลาออกจากราชการเพื่อมาประกอบอาชีพส่วนตัว โดยยึดอาชีพช่างปั้นหล่อพระพุทธรูป และก่อตั้ง “โรงหล่อพระบูรณะไทย” ซึ่งพระพุทธรูปชินราชที่ปั้นหล่อด้วยฝีมือของร้อยตรี ทวี ถือเป็นงานพุทธศิลป์ที่มีความงดงามคงอัตลักษณ์เดิม แต่สร้างสรรค์เพิ่มเติมอย่างมีเอกลักษณ์ ด้วยการนำท้าวเวสสุวรรณ และอานนท์ยกมาไว้ข้างองค์พระ และมีการปิดทองคำแท้สำหรับบูชา ซึ่งถือเป็นครั้งแรกในการสร้างพระพุทธรูปชินราชด้วยวิธีนี้ พระพุทธรูปชินราชที่สร้างโดยร้อยตรี ทวี จึงได้รับการยอมรับในฝีมือและความงดงามว่าเป็น พระพุทธรูปชินราช สกุลช่างพิษณุโลก จ่าทวี ที่มีชื่อเสียงโด่งดัง และร้อยตรี ทวี ยังได้รับยกย่องให้เป็น “เพชรน้ำเอกแห่งวงการช่างศิลป์”

โดยนอกจากอาชีพช่างหล่อพระแล้ว ร้อยตรี ทวี ยังได้ทำงานเพื่อสาธารณประโยชน์ ท่วมเททั้งกำลังกายและกำลังทรัพย์มากมาย เพื่ออนุรักษ์และถ่ายทอดความรู้การปั้นและการหล่อ สร้างอาชีพและความภาคภูมิใจให้กับผู้คนในท้องถิ่นมากมาย คุณูปการที่สำคัญคือ ได้ก่อตั้ง “พิพิธภัณฑสถานบ้านจ่าทวี” นับเป็นพิพิธภัณฑสถานไทยแห่งแรก ที่เก็บรวบรวมสะสมและรักษาเครื่องมือเครื่องใช้พื้นบ้าน อันสะท้อนวิถีชีวิตของคนในอดีตให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาเรียนรู้ และได้จัดตั้งมูลนิธิ จ่าทวี บุรณเขตต์ เพื่อนำดอกผลของมูลนิธิมอบให้เป็นทุนการศึกษาแก่นักเรียน นักศึกษาที่ขาดแคลนทุนทรัพย์จนถึงปัจจุบัน

ด้วยความสามารถและความเสียสละตน เพื่อประกอบคุณงามความดี จนมีผลงานเป็นที่ประจักษ์แก่สาธารณชน เป็นประโยชน์แก่ส่วนราชการ หน่วยงาน และประเทศชาติโดยรวม ทำให้ร้อยตรี ทวี ได้รับรางวัลมากมายจากหลายหน่วยงาน อาทิ พ.ศ. ๒๕๒๖ ได้รับรางวัลผู้มีผลงานดีเด่นด้านวัฒนธรรม สาขาศาสนาช่างฝีมือ จากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๒๗ ได้รับปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาวิชาศิลปะ จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ในปัจจุบัน) พ.ศ. ๒๕๔๑ ได้รับปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขามานุษยวิทยา จากมหาวิทยาลัยศิลปากร พ.ศ. ๒๕๖๐ ได้รับยกย่องเป็นครูศิลป์ของแผ่นดิน จากศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพระหว่างประเทศ (องค์การมหาชน) พ.ศ. ๒๕๖๔ ได้รับรางวัลเพชรสยาม สาขาศาสนาช่างฝีมือ จาก มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม พ.ศ. ๒๕๖๕ ได้รับยกย่องให้เป็น “ศิลปินแห่งชาติ” จากกรมส่งเสริมวัฒนธรรม พ.ศ. ๒๕๖๖ ได้รับปริญญาศิลปกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาศิลปะและการออกแบบจาก มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ และ พ.ศ. ๒๕๖๗ มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมพระราชทานยศ ร้อยตรี เป็นกรณีพิเศษ เนื่องจากเป็นผู้ประกอบคุณงามความดีและมีผลงานเป็นที่ประจักษ์แก่สาธารณชน ซึ่งเป็นประโยชน์แก่ส่วนราชการ หน่วยงานและประเทศชาติโดยรวม

ร้อยตรี ทวี บุรณเขตต์ จึงสมควรได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติเป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะ (ประณีตศิลป์ - ช่างปั้น หล่อ) พุทธศักราช ๒๕๖๖